

vse druge. Zanimivo je, na kako visok pri-
spevek kranjske dežele je računalo centralno
vodstvo „Rdečega križa“. V zapisniku se je
ojačenega centralnega vodstva na Dunaju z
dne 12. septembra (objavljenem v oficialnem
glasilu Das Rote Kreuz) čitamo, da po po-
ročilu referenta dr. Koliska do takrat še
niso dospeli obračuni iz nekaterih kronovin,
med temi tudi iz Kranjske ne. Referent je
izkušal podati celotno sliko finančnega u-
speha tedna „Rdečega križa“ in je zato
navedel za dežele, ki še niso bile poslale
obračunov, aproksimativne številke. Uspeh
tedna „Rdečega križa“ na Kranjskem je
cenil dr. Kolisko na okroglo 55.000 K —
zmotil se je za skoraj celih 162.000 K;
požrtovalnost Kranjske je bila skoro petkrat
večja, kakor je sodilo centralno vodstvo
„Rdečega križa“! — Mi dobro vemo, da
bi ne bilo tega uspeha, ako bi se učiteljstvo
ne poprijelo dela z vso vnemo in požrto-
valnostjo. Ali vedo to tudi drugod.

— Dnevi darovanja v krškem o-
kraju. Šole krškega okraja (brez mesta)
so nabrale 3551 K 33 vin., mesto Krško
533 K 59 vin., skupaj 4084 K 92 vin.
Članov je bilo nabranih od šol (brez Krškega)
115, v mestu 15, skupaj 130. Člani so vpla-
čali (brez Krškega) 411 K 40 vin., v mestu
320 K, skupaj 731 K 40 vin. Torej: šole
krškega okraja so dale 3962 K 73 vin.,
krška šola sama 853 K 59 vin., skupaj
4816 K 32 vin. V Krškem je privedila me-
ščanska šola tisto nedeljo cvetlični dan.
Hospitantke so prodale navzlic hudemu de-
ževju vse cvetke, ki so jih tudi same na-
brale. — Čast takemu delu!

— Društvo Jubilejska samopomoč.
Dne 30. sept. t. l. je umrl družnik Konrad
Mejovšek, načelnik v Reki-Hoče. Za ta 47.
smrtni slučaj plača vsak član v smislu § 4.
pravil tekem enega meseca po poštni na-
kaznici 2 K 05 h na naslov Hranilnica in
posojilnica „Učiteljskega konvikta“ v Ljub-
ljani, registrirana zadruga z omejenim
jamstvom.

Štajerske vesti.

— Želje štajerskega meščansko-
šolskega učiteljstva. Na zborovanju v
Gradcu je sklenilo štajersko meščansko-
šolsko učiteljstvo sledečo zahtevo: Vse de-
želne meščanske šole se morajo podražiti,
ker bi bila sicer nemška šola in sploh vse
posestno stanje avstrijskih Nemcev v ne-
varnosti. Končno tudi se zahtevajo, da se
odpravi sedanje obsešno stanje v Avstriji.

— Kluc po otvoritvi deželne kme-
tijske šole v Št. Jurju ob J. Z. Vsak dan
sedaj čitamo po časopisih razprave o va-
žnosti domačega kmetijstva, osobito pa pišejo
o tem, koliko bi se lahko v deželi več pri-
delalo, koliko prihranilo pri racionalnem
gospodarstvu in kako bo treba v teh smereh
delati v vojnem času in v bližnji bodočnosti.
Za vse te naloge pa je treba izobraženih
gospodarjev, ki nam jih dajejo kmetijske
šole. Deželna kmetijska šola v Št. Jurju ob
J. Z. je urejena za enoletne, teoretično-
praktične kmetijske tečaje, v katerih se iz-
obrazujejo šoli odrasli, telesno dovolj spo-
sobni kmetijski fantje s primernimi ljudsko-
šolskimi izpričevali v gospodarje na domačih
posestvih. Od začetka vojne je že ta šola
zaprta; nujna želja in potreba slovenskega
kmetijstva na Spodnjem Štajerskem je, da
se zopet otvori in da vrši svojo nalogo
naprej. Prosimo štajerski deželni odbor, naj
se za to zadevo zavzame!

Koroške vesti.

— Celovške „Freie Stimmen“ za
učenje slovensčine in hrvaščine. Celov-
ške „Freie Stimmen“ pišejo o uvedbi nem-
škega jezika v primorske šole: „Ta odred-
ba bo z ozirom na okolnost, da bo ob
povratku normalnih razmer na jugu monar-
hije gotovo jako narastel promet s tujci
iz notranjih dežel kakor tudi iz Nemčije,
jako koristil tudi prebivalstvu, ki bo imelo
mnogovrstne posle s tujci; zato je napra-
vilo prebivalstvo jako srečen korak, da je
že sedaj poskrbelo za bodočnost. Za nas
Nemce, posebno pa za nas Nemce v alp-
skih deželah, velja ob tej priliki nujno o-
pozorilo, kako potrebno je znati drugi de-
želni jezik vsakokratnega ozemlja, tu tedaj
slovensko, italijansko in hrvaško. Ako tega
ne storimo, bomo nasproti nemškemu na-
rodom jako na škodi.“

— Slovenski koroški učitelj —
zglede patriot. Dnevnik „Grazer Tagblatt“,
nemško-nacionalen list, ki Slovencem ni
naklonjen, prinaša v številki 297, stran 5,
dne 26. oktobra 1916 (jutranja izdaja), pod
naslovom „Kriegsopfer“ o koroškem učitelju
Alojziju Haninu, ki smo o njega smrti mi
poročali v svoji 22. številki, to-le vest:
„Gospod Alojzij Hanin, učitelj v Koljah,
praporščak nekega polka deželnih strelcev,
je umrl dne 8. okt. ter bil pokopan 9. okt.
v Pergini. Leta 1915. je moral iti k naboru.
Da bi bil na tem potrjen, se je dal prej
v deželni bolnišnici operirati. Na naboru je

bil res potrjen — Preden je nastopil vojno
službo, je bil dal vse svoje precejšnje i-
metje za vojno posojilo.“ — Storit in dati
za domovino več, kot je storil in dal ta
slovenski koroški učitelj, pač ni mogoče,
zakaj dal je v resnici vse: blago in kri!

DOMOVINI.

O, vdova tožna, zapuščena,
ti mati toliko sirot,
s krvjo solzami napojena,
ki bol poznaj le, nič dobrot,
oj, mati vdanega ti sina,
oj, zlata mati — domovina!
Ti krasna si, krasnejše ni,
kar jih obseva zarja dneva;
krepostna si, vsa vredna ti,
da krona venča te kraljeval!
A trnjev le tvoj venec je,
in rod tvoj rod — mučenec je;
sovražni svet te le prezira,
prezira te in te zatira!
Kdaj to gorje pač mine ti?
Kdaj se oko ti vjasni kalno?
Kdaj slečeš to obleko žalno,
kdaj solnce zlato sine ti?
O, da z močjo in srečo, slavo,
ne s krono trnjevo nebó
ovilo bi ti svelo glavo —
kako bi jaz ti pel glasno!
A ker nihče ne šteje te,
ker ves te svet tepta z nogami,
jaz ljubim tem srčneje te,
jaz ljubim tem zvesteje te,
a ljubim te — s solzami!
Oj, mati moja domovina,
ljubezen moja ti edina,
Bog čuvaj dobrotljivi te,
Bog živi te, Bog živi te!

S. Gregorčič.

Goriške vesti.

— Za Goriške ljudskošolske uč-
telje. Goriški deželni odbor je predložil
spomenico učiteljev iz šolskih okrajev go-
riškega, tolimskega, tržaškega in gradiščan-
skega za ublaženje bednega položaja tega
učiteljstva c. kr. centralni vladi potom tržaš-
kega namestništva s priporočilom, da dovoli
okrajnim šolskim zalogam primerne dotacije,
da bodo mogli dovoliti učiteljstvu draginjske
doklade za vojno dobo. Deželni odbor sam
take doklade ne moredovoliti, ker je v to
kompetentni edinole deželni zbor. Deželni
šolski svet je predložil vladi konkretne
predloge. Draginjska doklada naj bi znaša-
la 140—500 K za vsako učno osebo. Sku-
pni trošek bi znašal 88.000 K.

Tržaške vesti.

— Nemščina v nenemških ljudskih
šolah v Primorju. Poročajo, da je c. kr.
primorsko namestništvo odredilo, da se ima
uvesti v ljudskih šolah od tretjega razreda
dalje poučevanje nemškega jezika v nenem-
ških šolah v Primorju in Trstu. V srednjih
nenemških šolah se bo moral poučevati en
del predmetov v nemškem jeziku, tako da
se bo v osmem razredu predavalo 40 od-
stotkov predmetov nemško. Dostavlja se tem
ukrepom, da so zlasti za Trst kot prvo
trgovsko pristanišče Avstrije, ki je deležno
v veliki meri svetovnega prometa, posebno
velike važnosti, da služijo državnemu inte-
resu in imajo priti v dobro Nemcem, ki se
naselijo v Primorju po vojni.

— God pokojne cesarice Elizabe-
te so praznovali tržaške šole dne 20. pret.
mes. s tem, da so se udeležile maš po
raznih cerkvah. Ta dan ni bilo pouka.

— Zavod za slepe v Trstu. Pred
približno 15 leti v Trstu umrla Cecilija
pl. Rittmayer je zapustila skoro večino svo-
jega imetja za to, da se ustanovi v Trstu
zavod (in zavetišče) za slepce. Mestni ma-
gistrat, ki upravlja to ustanovo, je šele pred
2 letoma kupil v Barkovljah pri Trstu vilo,
da v njej namesti tak zavod. Vojna pa je
prečgala pričeto delo, in šele sedaj so pre-
priprave v to svrhu končane. Upravitelj
ustanove pozivlja sedaj starše, oziroma va-
ruhe, naj naznanijo svoje slepe otroke, ki
jih mora poprej preiskati dr. Manzutto. —
Otroci ne smejo presegati starosti 14 let.
V zavodu bodo otroci uživali šolski pouk,
kakor je to uvedeno v drugih sličnih za-
vodih. V zavodu pa se sprejmo tudi oslepeli
vojaki. Tem se bo nudila prilika, da se v
zavodu izuče kake obrti.

— S Proseka in Kontovelja pišejo
„Edinosti“: Nobeno selo naše prelepe tržaške
okolice ni v nekem pogledu tolikanj zapo-
stavljeno, kot sta naši vasi — v tem oziru
pravcati pastorki: V mislih imamo namreč
zadevo o vzgoji naše štiristo štejoče šolo-
obvezne dece, ki, žal, že drugo leto ne
uživa šolskega pouka. Prvo četletje teko-
čega leta se nagiblje h koncu in za otvo-
ritev naše šole ni še nikakega znamenja.
Glasom letošnjega septembarskega razgla-
sila, zadevajočega vpisovanja, se je staršem
oblastveno zagotovilo, da se tukajšnja skupna

šola otvori nekoliko pozneje. Ta že težko
pričakovani „pozneje“ naj vendar dojde čim
prej, a še letos! Anti ne, da bo primorana
naša šolska mladina zamuditi tudi drugo
šolsko leto, inace se je bati neizogibnih zlih
nasledkov; zakaj morala, na kateri se oči-
tuje močno vojni vpliv, itak že preveč trpi!
Prizadete starše ter menda tudi našega
mukotrnega g. orožnega stražmojstra kot
kriminalista ima zvedavost po vzroku itak
že predolgega zavlačevanja s to stvarjo. Ni
dovolj, da pretežki vojni čas z vso svojo
krutostjo tare in neizprosno pogreza itak
že bedno naše ljudstvo v brezkraino mize-
rijo, je ta ubožni, samemu sebi prepuščeni
naraščaj glede odgoje vsestransko zane-
marjen — pravcati strah onemogli, zaradi
morečih skrbi že osivelim materam, ki ubo-
žice morajo, vdane v usodo, s trebihom za
kruhom. In tej moriji prikašljuje še starša
zima. Zaradi nastalega obupnega položaja
mora biti izmed vseh človeških teženj ne-
izrečno izolirana zlasti mladinska odgoja.
Proti tej naraščajoči bedi pripoznano veliko
pomaga odgojiteljem naš slavnih magistrat
s svojo prehaljevredno preskrbo in pa
mного pripomorejo k zboljšanju tega bed-
nega stanja tudi razne organizacije z reše-
vanjem svojih plemenitih zadač. Evo nekaj
zanje: Šolska mladina tržaškega ozemlja
brez razlike narodnosti je že drugo šolsko
leto uprav bogato obdarovana z oblačilom,
obutvijo in s toplo prehrano. Pa vrhu teh
dobrot se bliža poezije prepolna Sveia noč,
ko obeta posebno letošnji božič, da iz svo-
jega nabiralnega koša navrže sirotam se
marsikaj za nameček. Bilo jim! V najboljšo
voščilo radi tudi po možnosti pomagamo.
Toda naša proseška ter kontoveljska mladež
bo bržkone tudi letos kratkoma prezrta,
ker menda nima kot uboga para brez uka
nikake pravice, da bi bila deležna sličnih
dobrot, ne pravice do uživanja naklonje-
nosti svoje materne občine, dasiravno ima
na bojnih poljanah rodnega očeta in ljub-
ljene brate, boreče se in krvaveče za do-
movino. Upamo, da ta opomin morda ne
bo zaman in se pristojni činitelji spomnijo
tudi naše uka, vzgoje in podpore tako jako
potrebne proseške in kontoveljske šolske
mladine!

— V mladinskem zavetišču pri
Sv. Jakobu v ulici sv. Marka št. 3 otvori
začetkom decembra občina nameravani ki-
nematograf za mladino, ki ne
bo javen, temveč le za mladinske organi-
zacije in šole, ki ga bodo obiskovale kor-
porativno. Poučni in zabavni vzpored se bo
nalepljal v zavetišču in objavljal v časopisju.

— Še vedno prenapolnjene šole.
Opetovani pozivi v „Edinosti“ do pristojnih
faktorjev v stvari prenapolnjenih slovenskih
šol v mestu, ki jih še vedno mora vzdrže-
vati Družba sv. Cirila in Metoda, so imele
le eden uspeh, ki pravzaprav ni uspeh.
Šolsko vodstvo je pač sprejelo vse prigla-
šene dečke v šolo ter uporabilo zadnjo ped
prostora v šoli, kjer sede zdaj učenci kakor
žigice v škatlici, a glavne hibe pa ni od-
pravilo ne šolsko vodstvo, ne šolska oblast
in tudi ne družba: potrebnih učnih oseb
ni nastavlil nihče. — Zaradi tega uči oba
prva razreda pri Sv. Jakobu, v vsakem okolo
70 dečkov, ena sama učiteljica; na Acque-
dottu imata pa I. in II. razred tudi le eno
učiteljico. Vsak izmed teh štirih razredov,
skupaj okolo 280 otrok, ima le tri dni na
teden pouka, ker oskrbuje po ena učiteljica
pouk v vseh razredih. Otroci imajo torej
komaj deset ur šole na teden, kakor v kaki
šoli za silo na deželi. Prosimo nujno v
imenu prizadetih otrok, naj se to v naj-
krajšem času popravi. To vendar ne gre,
da bi v mestu, kakršno je Trst, bile danes
še vedno šolske razmere take, kakor v kaki
gorski vasi. Pomislijo naj vendar prizadeti
faktorji, da mora otrok po zahtevi zakona
vsak dan v šolo iti, torej uživati najmanj
20 ur pouka na teden, naši otroci pa —
in celo 280 v celoti! — smejo priti šole
vsak drugi dan za par ur v šolo! Ali še
nismo premagali krize naše ljudske šole?
Kolikor vemo, se vrši v vseh drugih šolah
v Trstu reden pouk, le pri nas smo v po-
lovičarstvu. Zakaj to? Ali za naše šole ne
veljajo določbe državnega šolskega nad-
zorstva?

— Zaplenjeno imetje. Dež. sodišče
v Trstu je izreklo zaplenitev imetja Marije
Zanutigove, rojene l. 1882., učiteljice v
Ronkah, pristojne v Muscoli. Osumljena je,
da je zakrivila zločin veleizdaje v smislu
§ 58. c. k. z.

— Za božičnico otrok Ciril Meto-
povih šol v Trstu je darovala Jadranska
banka 50 K, gospa Antonija vdova Grego-
ričeva pa 10 K.

Istrske vesti.

— Oprtoli. Pišejo nam: Italijanska
šola še ni odprta; tudi lansko leto je bilo
malo pouka. Nekateri so sicer začeli s pri-
vatnim poukom, toda brez uradnega dovo-
ljenja, zato je okrajni šolski svet tukaj u-
stavil ta pouk. — Šole Družbe sv. Cirila in
Metoda za Istro so vse odprte, na Livodah

delujeta celo dve učni osebi. Pa saj je v
Istri pouk toliko potrebnejši, ker štejejo
med našim narodom do 90% analfabetov.
Te zanemarjenosti ni krivo ljudstvo, temveč
jo je zakrivila iredenta, ki je nemoteno
zatirala naš narod. — Upajmo, da bo po-
slej drugače!

Iz Dalmacije.

—d— Gimnazija v Kotoru. Kakor
nam poročajo, namerava naša vlada odpra-
viti gimnazijo v Kotoru.

—d— „Smotra Dalmatinska“, uradni
list dalmatinske vlade izhaja sedaj v novi
obliki. Naslov lista je hrvaški v večjih in
italijanski v manjših črkah. To poroča tudi
„Grazer Tagblatt“, ki pa mu ni všeč, ker
dalmatinski uradni list ne izhaja tudi v
nemškem jeziku. „Grazer Tagblatt“ naznanja
javnosti z razprti črkami, da izhaja „Smotra
Dalmatinska“ — „mit Ausschluss der deu-
tschen Sprache“.

—d— Boka Kotorska brez gimnazije.
Trdovratno se širi glas, da mislijo oblasti
gimnazijo v Kotoru zapreti. Ugiba se, da
hočejo to iz razlogov varčenja. „Naše Je-
dinostvo“ pripominja na to, da bi bilo pe-
metneje in pravičnejše, ako bi edini gimna-
ziji v Kotoru prizanesli in odpravili eno
srednjih šol v Zadru, kjer so tri. Hrvatska
gimnazija v Zadru ima dvakrat več dijakov,
nego italijanska. Italijanščina pa se poučuje
tudi na hrvaški. Čemu je torej italijanska?
V Kotoru pa je gimnazija potrebna za vse
Bokelje. Splitski list pripominja še: V naših
srednjih zavodih se poučuje italijanski ko-
likor hrvaški, in iz urnikov izhaja celo, da
je za italijanski jezik določenih več ur, nego
za hrvaški. Ali — trebalo je gledati, da se
ne zadene v — parita. Toda mi ne zahte-
vamo s tem zmanjšanja učenja italijanščine,
pač pa, da bi hrvaščino nekoliko več učili,
in more se najti način, da se ne bi dijaki
bolj obremenili.

—d— Joso Modrič. V Zadru je umrl
dne 14. pret. m. v 61. letu svoje dobe pro-
fesor in publicist Joso Modrič. Nekoliko
časa je učil na gimnazijah v Kotoru, Du-
brovniku in Splitu. Leta 1884. je prišel v
Trst in je ustanovil tudi list „Secolo“, v
katerem je napisal vrsto zanimivih feljtonov
o Dalmaciji. Iz Trsta je šel v Belgrad, kjer
je dobil mesto v ministruvstvu za javna dela.
Kasneje je prepotoval južno Ameriko in
izdal knjigo o Argentiniji. Poleg tega je
pisal razna poročila za časopise. Pisal je
večinoma italijanski, a poznal je tudi —
seveda poleg lepe hrvaščine — jako dobro
nemški, francoski in angleški jezik. V 30
letih se je povrnil v Zader in se oženil. In
tedaj se je vrgel na industrijska podjetja.
Bil je med prvimi, ki je zainteresoval vnanji
kapital za izkoriščanje vodnih sil na Krki.
Napisal je lepa dela o vodopadnih Krke.
Enkrat je tudi kandidiral samostojno v
državni zbor: pri prvih volitvah na podlagi
splošne volilne pravice, a ni uspel. V svojih
svobodnih urah je pridno zasledoval sve-
tovne literature in je bil splošno naobražen,
nenavaden talent in človek plemenitega
srca. Bodi mu blag spomin!

Z Dunaja.

Urad za ljudsko prehrano. Izšla je
cesarska naredba, ki zaukazuje ustanovitev
posebnega urada za ljudsko prehrano. Ta
urad, ki je podrejen ministrskemu predsed-
niku, ima svoj sedež na Dunaju in sme iz-
dajati odredbe glede pridelovanja in ob-
delovanja živil in krmil ter pridobitve si-
rovin, glede dobivanja, razdelitve, porabe
in cen takih stvari in glede poizvedb o
takih zalogah. Za sodelovanje ta urad lahko
pritegne vsa oblastva in tudi občine. Za
predsednika tega urada je imenovan finančni
ravnatelj na Dunaju Oskar Kockstein. Ofi-
cialen komentar k tej naredbi pravi, da bo
novi urad z vso odločnostjo skrbel za to,
da se kolikor mogoče odpravijo težave z
živili ali vsaj zmanjšajo, kolikor bo to sploh
mogoče. Predvsem bo novi urad delal, da
dobi na razpolaganje vsa živila, kar jih je
dobiti, ter da bo preskrbel za njih pravično
in enakomerno razdelitev. Zlasti zatrjuje
komentar, da bo novi urad posvečal posebno
pozornost prebrani siromašnih krogov in se
trudil doseči, da se znižajo cene živil.

Iz Zagreba.

Trirazrednico za italijanske begunske
otroke otvorijo v Ogrskem Brodu. Tako
poročajo zagrebški listi.

Nova univerza na Ogrskem. Iz Zagreba
nam poročajo: V Požunu ob Dunavu so otvo-
rili v nedeljo, dne 19. novembra, novo ma-
darsko univerzo.

Izložba hrvaške narodne umetnosti
v Monakovem. Iz Zagreba nam pišejo:
Zagrebška in petrinjska zadruga za ohranitev
narodne umetnosti je privedila izložbo na-
rodnega blaga v Monakovem. Bavarski listi
izredno hvalijo hrvaško narodno umetnost
in umetniško nadarjenost hrvaškega naroda.